

Sygn. akt: III AUa 117/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 października 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Mirosław Godlewski (spr.)

Sędziowie: SSA Jolanta Wolska

SSO del. Joanna Kasicka

Protokolant: st.sekr.sądowy Patrycja Stasiak

po rozpoznaniu w dniu 22 października 2014 r. w Łodzi

sprawy **W. B.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.**

o emeryturę,

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim

z dnia 5 grudnia 2013 r., sygn. akt: V U 696/13;

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

Sygn. akt. III AUa 117/14

UZASADNIENIE

Wnioskodawca, W. B. złożył 11 lutego 2013 roku wniosek o emeryturę w obniżonym wieku.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. decyzją z dnia 29 marca 2013 roku odmówił przyznania emerytury z uwagi na niespełnienie przesłanki stażu szczególnego.

Ubezpieczony w odwołaniu wywodził, że spełnił także przesłankę stażu szczególnego, albowiem w okresie od 1 stycznia 1988 roku do 15 lipca 1991 roku był zatrudniony w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w P. na stanowisku kierownika budowy i okres ten winien być zaliczony, jako okres pracy uprawniającej do nabycia emerytury w obniżonym wieku.

Organ rentowy wnosił o oddalenie odwołania.

Wyrokiem wydanym 5 grudnia 2013 roku Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał W. B. prawo do emerytury poczynając od 1 lutego 2013 roku oraz zasądził na jego rzecz od organu rentowego zwrot kosztów procesu.

Wydając przedmiotowy wyrok sąd pierwszej instancji przyjął za podstawę rozstrzygnięcia następujące ustalenia faktyczne:

Na dzień 1 stycznia 1999 roku skarżący udowodnił staż pracy wynoszący ponad 25 lat. Niekwestionowany przez ZUS okres zatrudnienia wnioskodawcy w szczególnych warunkach wynosi łącznie 12 lat i 6 miesięcy. Są to okresy zatrudnienia od 1 lipca 1975 roku do 31 maja 1977 roku w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w R. na stanowisku technika budowy i majstra budowy oraz od 1 czerwca 1977 roku do 31 grudnia 1987 roku w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w P. Tryb. na stanowisku majstra budowy.

Wnioskodawca nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego.

W okresie od 1 czerwca 1977 roku do 15 lipca 1991 roku wnioskodawca był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w P. Tryb. W ww. zakładzie pracy wnioskodawca pracował w okresie od 1 czerwca 1977 roku do 31 grudnia 1987 roku na stanowiskach majstra budowy i starszego majstra budowy oraz od 1 stycznia 1988 roku do 15 lipca 1991 roku na stanowisku kierownika budowy.

W trakcie zatrudnienia na stanowisku kierownika budowy od 1 stycznia 1988 roku do 15 lipca 1991 roku wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze wykonywał prace polegające na kontroli jakości produkcji i usług oraz dozorem inżynieryjno-technicznym na wydziałach i oddziałach, w których jako podstawowe były wykonywane prace w warunkach szczególnych.

(...) w P. Tryb. zajmowało się budową bloków mieszkalnych. Wnioskodawca we wskazanym wyżej okresie był kierownikiem budowy bloków w O.. Pracownikami, nad których pracą wnioskodawca sprawował nadzór byli spawacze, montażyści płyt żelbetowych, murarze, zbrojarze, cieśle, betoniarze, blacharze-dekarze.

Oprócz prac związanych z kontrolą jakości produkcji i usług oraz dozorem inżynieryjno-technicznym wnioskodawca zamawiał także materiały na budowę, rozdzielał prace, a także zapisywał liczbę godzin przepracowanych przez poszczególnych pracowników. Były one przez wnioskodawcę wykonywane w wydzielonym pomieszczeniu, które znajdowało się na placu budowy.

Przedsiębiorstwo Budownictwa (...) w P. Tryb. wystawiło wnioskodawcy świadectwo pracy w warunkach szczególnych, w których wskazano, że pracował on w takich warunkach w okresie od 1 czerwca 1977 roku do 15 lipca 1991 roku na stanowiskach majstra budowy i kierownika budowy, kiedy to wykonywał prace związane z kontrolą i dozorem budowy prefabrykowanych budynków.

Przy zaliczeniu do pracy w warunkach szczególnych wnioskodawcy okresu zatrudnienia od 1 stycznia 1988 roku do 15 lipca 1991 roku, staż pracy wnioskodawcy, w takich warunkach, łącznie z okresem niekwestionowanym przez organ rentowy, wynosi ponad 15 lat.

W ustalonym stanie faktycznym sąd uznał odwołanie za uzasadnione. Przywołując przepisy art. 184 ust. 1 i art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 roku Nr 153 poz. 1227 ze zmianami) oraz § 1 i § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8 poz. 43 ze zmianami) skonstatował, że wnioskodawca spełnił także przesłankę stażu szczególnego gdyż okres jego pracy od 1 stycznia 1988 roku do 15 lipca 1991 roku na stanowisku kierownika budowy był okresem pracy na stanowisku wymienionym w Wykazie A Dział XIV poz. 24 załącznika do rozporządzenia. Zaliczenie wskazanego okresu pracy daje łącznie, jak zasadnie twierdził ubezpieczony w odwołaniu, okres zatrudnienia w szczególnych warunkach, dłuższy niż wymagane 15 lat.

Motywuując wskazaną tezę, sąd pierwszej instancji podnosił, że z przeprowadzonych w sprawie dowodów wynika, że w okresie zatrudnienia od 1 stycznia 1988 roku do 15 lipca 1991 roku w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w P. T.. wnioskodawca jako kierownik budowy bloków mieszkalnych w O. wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu

pracy prace polegające na kontroli jakości produkcji i usług oraz dozorcze inżynieryjno-technicznym na wydziałach i oddziałach, w których jako podstawowe były wykonywane prace w warunkach szczególnych. Pracownikami, nad których pracą wnioskodawca sprawował nadzór byli spawacze, montażyści płyt żelbetowych, murarze, zbrojarze, cieśle, betoniarze i blacharze-dekarze. Oprócz prac związanych z kontrolą jakości produkcji i usług oraz dozorem inżynieryjno-technicznym wnioskodawca zamawiał także materiały na budowę, rozdzielał prace, a także zapisywał liczbę godzin przepracowanych przez poszczególnych pracowników. Były one przez wnioskodawcę wykonywane w wydzielonym pomieszczeniu, które znajdowało się na placu budowy.

Stwierdzając brak przeszkód do zaliczenia wymienionego okresu do stażu pracy w warunkach szczególnych Sąd Okręgowy powołał się na pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy m.in. w uzasadnieniu wyroku z dnia 30 stycznia 2008 roku w sprawie I UK 195/07, LEX nr 375610, zgodnie z którym osoba wykonująca nadzór nie musi stale przebywać na stanowiskach, gdzie wykonywana jest praca, w zakresie jej obowiązków musi być przewidziane sporządzanie dokumentacji, planów organizacyjnych i innych czynności. W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał, że w sytuacji, gdy dozór inżynieryjno-techniczny jest pracą w warunkach szczególnych a praca wnioskodawcy polegająca na dozorcze była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, nie ma potrzeby ustalania, ile czasu poświęcał on na bezpośredni nadzór nad pracownikami, a ile na czynności, które również były związane z dozorem.

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżył w całości organ rentowy. Zarzucając w apelacji naruszenie przepisów prawa procesowego art. 233 § 1 k.p.c. poprzez sprzeczność ustaleń z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego i przyjęcie, że ubezpieczony udowodnił ponad 15 letni okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach, podczas gdy wnioskodawca wykazał jedynie 12 lat i 6 miesięcy wykonywania wskazanej pracy. Ponadto, obrazę przepisu art. 184 w związku z art. 32 ust. 1, 2 i 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz § 4 ust. 1 rozporządzenia z 7 lutego 1983 roku poprzez ich błędne zastosowanie i przyznanie wnioskodawcy prawa do emerytury podczas gdy W. B. nie spełnił przesłanek jej nabycia.

Argumentując przedstawione zarzuty, apelant wywodził, że sąd pierwszej instancji błędnie zaliczył okres pracy na stanowisku kierownika budowy (od 1 stycznia 1988 roku do 15 lipca 1991 roku) jako okres pracy w szczególnych warunkach z Wykazu A Dział XIV poz. 24. Dokonując wskazanej kwalifikacji przywołanego okresu, sąd całkowicie zignorował fakt, że ubezpieczony był zatrudniony na stanowisku z wykazu C załącznika do rozporządzenia z 7 lutego 1983 roku, wykazu już nieobowiązującego. Błędnie także i sprzecznie z istniejącym kierunkiem orzecznictwa, dokonał dopasowania stanowiska kierownika budowy (z uchylonego wykazu C) do stanowisk opisanych w wykazie A.

W konkluzji apelujący wnosil o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna, skutkując zmianą zaskarżonego wyroku i oddaleniem odwołania. W ustalonym stanie faktycznym, niespornym jest, że W. B. w okresie od 1 stycznia 1988 roku do 15 lipca 1991 roku zatrudniony był w Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w P. na stanowisku kierownika budowy i wykonywał wszystkie czynności jakie związane z kierowaniem i nadzorem nad prowadzoną budową osiedla mieszkaniowego bloków z płyt prefabrykowanych. Wykonując swoje obowiązki uczestniczył w procesie budowy na każdym jego etapie. Poza sporem jest także i to, że były pracodawca wystawił na wskazany okres świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach (k. 14 akt emerytalnych) kwalifikując prace na stanowiskach majstra budowy i kierownika budowy jako pracę z wykazu A dział XIV poz. 24 oraz, że inny pracodawca wystawiając dla ubezpieczonego świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach za okres od 1 lipca 1975 roku do 31 maja 1977 roku (okres uznany przez organ rentowy) na stanowiskach technika budowy i majstra budowy, wskazywał, że jest to praca z Wykazu C Dział III poz. 8 i 3 kwalifikowana jako praca na stanowiskach z Wykazu A dział XIV poz. 24.

W związku z powyższym, przed przystąpieniem do dalszych rozważań, konieczne jest wyjaśnienie kwestii pryncypialnych a mianowicie relacji pomiędzy Wykazem C i A, skutków uchylenia wykazu C oraz dopuszczalności

kwalifikacji pracy wykonywanej przez osoby wymienione w wykazie C jako pracy z wykazu A dającej uprawnienie do nabycia emerytury w obniżonym wieku.

Rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wydane zostało w oparciu o delegację ustawową zawartą w art. 55 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 roku o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40 poz. 267), który wprowadzał prawo do nabycia emerytury w obniżonym wieku oraz prawa do wzrostu emerytury i rent. Przywołane rozporządzenie zawierało załącznik obejmujący wykazy A i B wskazujący pracę w szczególnych warunkach wykonywane których uprawniało do nabycia emerytury w obniżonym wieku oraz do wzrostu emerytury oraz wykaz C wskazujący pracę w szczególnych warunkach i stanowiska pracy o szczególnym charakterze, zatrudnienie na których uprawnia do wzrostu emerytury. Trafnie apelant, podnosi, że w wykazie C w Dziale III wymienione były prace i stanowiska pracy w budownictwie oraz przemyśle materiałów budowlanych wśród których był majster, mistrz, brygadzysta (poz. 3), kierownik wielkiej budowy, kierownik zespołu budów, kierownik budowy (poz. 6), wykonywanie których nie uprawniało do nabycia emerytury w obniżonym wieku. Wykaz C uchylony został, wraz z uchyceniem § 18 rozporządzenia z 7 lutego 1983 roku. Nastąpiło to z dniem 7 czerwca 1996 roku (Dz.U. Nr 63 poz. 292) wraz z wejściem w życie rozporządzenia Rady Ministrów zmieniającego rozporządzenie w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Jak wskazano powyżej, w sporze w niniejszej sprawie jest okres pracy od 1988 roku do 1991 roku, czyli okres obowiązywania wykazu C. W związku z powyższym bez prowadzenia szczegółowej analizy zmian legislacyjnych jakie dotykały rzeczzone rozporządzenie do daty uchycenia wykazu C, z uwagi także na twierdzenia apelacji odnoszące do linii orzeczniczej w aspekcie zakresu uprawnień wynikających z wykonywania pracy w szczególnych warunkach z wykazu C, przywołać przede wszystkim należy, wyroki Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2000 roku II UKN 93/00 (OSNP 2002/14/337) oraz z dnia 6 maja 2004 roku (OSNP 2004/23/407), stwierdzające i argumentujące jednoznacznie, że prawo do nabycia emerytury w obniżonym wieku nie przysługuje pracownikom wykonującym stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracę z wykazu C (patrz także wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 11 grudnia 2012 roku III AUa 700/12 lex nr 1312417). Spór jaki w przedmiotowej sprawie powstał, pomiędzy wnioskodawcą a organem rentowym, dotyczył przede wszystkim, kwalifikacji zatrudnienia ubezpieczonego w spornym okresie, jako zatrudnienia z wykazu C jak twierdził apelujący czy z wykazu A jak to zakwalifikował wystawiający świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach za okres 1988 do 1991, były pracodawca. Świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach, co jest poglądem powszechnie przyjmowanym w judykaturze jest dokumentem prywatnym, podlega weryfikacji w postępowaniu sądowym co do zgodności z rzeczywistością, weryfikacji przede wszystkim poprzez treść dokumentacji pracowniczej z możliwością wypełniania luk osobowymi źródłami dowodowymi. Judykatura dopuszcza także, prowadzenie sporu w aspekcie przynależności danej pracy do wykazu A albo wykazu C. Wskazany pogląd został wyrażony wprost w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 2009 roku w sprawie IUK 316/08 (legalis nr 255333). Postępowanie dowodowe przed sądem pierwszej instancji dotyczyło powyższej kwestii. Zebrane dowody pozwoliły na bezsporne ustalenie charakteru pracy wykonywanej przez ubezpieczonego. Pracy, której jak zasadnie podnosi w apelacji organ rentowy nie można było kwalifikować z wykazu A Dział XIV poz. 24 albowiem była to praca opisana w wykazie C a uchycenie tego wykazu nie stworzyło podstaw do stosowania rozszerzającej wykładni, pozwalającej na dopasowywanie prac z uchylonego wykazu C do prac i stanowisk z wykazu A. Pamiętać bowiem należy, że przepisy ubezpieczeń społecznych są przepisami bezwzględnie obowiązującymi a emerytura w obniżonym wieku jest przywilejem wygaszanym w związku z czym przepisy jej dotyczące muszą być wykładane ściśle z wyłączeniem wykładni rozszerzającej w sposób gwarantujący zachowanie celu dla którego wprowadzono odstępstwo od regulacji powszechnej. Uwzględnić także należy, to, że uchycenie wykazu C nie zmieniło stanu prawnego ani sytuacji prawnej pracowników zatrudnionych w budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych w sposób pozwalający na dopasowywanie wykonywanej przez nich pracy opisanej w wykazie C do najbardziej zbliżonej pracy z wykazu A. (patrz bliżej - SA w Łodzi wyrok z 10 stycznia 2014 roku III AUa 420/13 lex 1428148). W wykazie A w dziale V wymienione są prace jak i stanowiska pracy w budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych, wykonywanie pracy stale i w pełnym wymiarze, na których daje uprawnienie do nabycia emerytury w obniżonym wieku. W większości przywołany dział wskazuje konkretne stanowiska pracy pracowników fizycznych, prac przy danym rodzaju pracy wykonywane których łączy się ze szczególną szkodliwością lub danego

rodzaju pracy. Z uwagi na potrzeby orzecznicze niniejszego postępowania, zbędne jest pogłębianie kwestii w zakresie tego, kiedy ewentualnie możliwe byłoby kwalifikowanie czynności z zakresu nadzoru nad pracami wymienionymi w dziale V wykazu jako prac z wykazu A dział XIV poz. 24. Można to pominąć albowiem w sytuacji rozpoznawanego przypadku, kiedy ubezpieczony bezspornie zatrudniony jako kierownik budowy, stanowisku wymienionym w wykazie C, nadzorując budowę osiedla domów mieszkalnych z prefabrykatów nadzorował wprawdzie także prace wykonywane bezpośrednio przez pracowników wymienione w dziale V poz. 1, 3, 4, 8, 9, ale prac tych bezpośrednio stale i w pełnym wymiarze czasu pracy nie wykonywał. Nadzór zaś nad wykonywaniem wskazanych prac zakwalifikowany był do wykazu C dział III poz. 6 (kierownik budowy) co wykluczało jego kwalifikację z wykazu A dział XIV poz. 24. Uchylenie wykazu C, jak wskazano powyżej, nie doprowadziło do takiej sytuacji aby obecnie, kwalifikować pracę apelującego w okresie od 1 stycznia 1988 roku do 15 lipca 1991 roku jako właśnie pracę z wykazu A dział XIV poz. 24. Taka kwalifikacja wskazanego okresu pracy, byłaby nie dozwoloną, naruszającą cel wprowadzenia przywileju jakim jest emerytura w obniżonym wieku, wykładnią rozporządzenia. Przypomnieć w tym miejscu należy również, że jak trafnie podnosi apelujący powyższe zagadnienie nie jest nowym w judykaturze, już bowiem w wyroku z 21 grudnia 2004 roku sygn. I UK 96/04 (dotyczy sprawy III AUa 1378/03 SA w Łodzi - legalis nr 183876) Sąd Najwyższy stwierdził, że praca kierownika budowy to praca z wykazu C dział III poz. 6 a nie praca z wykazu A dział XIV poz. 24 oraz, iż „brak jest jakichkolwiek prawnych przesłanek do zaakceptowania (...) poglądu, że skreślenie działu C rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. uzasadnia „dopasowanie tej pracy do prac wymienionych w wykazie A, jak to zrobił Sąd pierwszej instancji”. Sąd Najwyższy przypomina, że przepisy rozporządzenia, jako szczególne nie podlegają wykładni rozszerzającej i „dopasowywanie” prac wymienionych w skreślonym wykazie C załącznika do rozporządzenia z 7 lutego 1983 r., do prac objętych wykazem A tegoż załącznika należy uznać za *contra legem* zwłaszcza, że wykonywanie pracy wymienionej w wykazie C również w stanie prawnym obowiązującym do wejścia w życie ustawy o FUS nie było przesłanką nabycia prawa do emerytury w wieku określonym w § 4 pkt 1 rozporządzenia, lecz jedynie uprawniało do jej wzrostu”. Sąd Apelacyjny rozpoznający niniejszą sprawę w pełni podziela wskazany pogląd.

Uwzględniając powyższe, poprzestać należy na stwierdzeniu, iż zasadnie apelujący podnosił wadliwość ustaleń faktycznych dotyczących spełnienia przesłanki stażu szczególnego albowiem wyłączenie okresu zatrudnienia od 1 stycznia 1988 roku do 15 lipca 1991 roku, zatrudnienia wykonywanego na stanowisku z wykazu C dział III poz. 6 nie dającego uprawnień do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku, skutkuje posiadaniem stażu wykonywania pracy w szczególnych warunkach z wykazu A niższych niż wymagane 15 lat. Należy zgodzić się z wnioskodawcą, że wykonywana przez niego w okresie od 1 stycznia 1988 roku do 15 lipca 1991 roku na stanowisku kierownika budowy praca była wykonywana w warunkach szkodliwych dla zdrowia, jednakże ta okoliczność nie przesądza o uznaniu takiej pracy za wykonywaną w warunkach szczególnych, która uprawnia do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, skoro nie została określona w wykazie A stanowiącym załącznik do powołanego rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. Ubocznie, podnieść należy, że powyższe odnieść należy także do wcześniejszego okresu pracy od 1 czerwca 1977 roku uznanego przez organ rentowy za okres uprawniający do nabycia emerytury w obniżonym wieku. Treść wykazu C nie pozostawia w tym zakresie wątpliwości. Wadliwość wskazanych ustaleń faktycznych, brak co najmniej 15 letniego okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach, czyni zasadnym także postawiony zarzut obrazy prawa materialnego art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Kierując się wskazaną argumentacją Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.